

Dr. Branko Berčič

(12. I. 1927–17. I. 2013)

Častnemu članu Muzejskega društva Škofja Loka, dr. Branku Berčiču, v slovo

Mrzlega januarskega dne 2013 smo na zadnjo pot pospremili častnega člana našega društva, dr. Branka Berčiča. Še narava je z otožno megleno kuliso žalovala z nami, ko smo se v tistem sprevodu pomikali mimo groba človeka, ki je v Škofji Loki in bibliotekarski stroki pustil neizbrisen pečat.

Rojen je bil 12. januarja 1927, v Šmalčji vasi pri Šentjerneju, na Dolenjskem, od koder je bila doma njegova mama Franica. Njegov oče Ivo, sodni uradnik, je izviral iz staroloških Biž. Očeta je izgubil pri rosnih desetih letih, ko se je že napovedovala 2. svetovna vojna. Pred vojno je naredil štiri razrede gimnazije, dokončal jo je po njej. Ker je zelo rad bral, se je odločil za študij slavistike na Filozofski fakulteti v Ljubljani in že leta

1950 diplomiral. Leta 1965 je prav tam promoviral za doktorja literarnih znanosti, z disertacijo *Mladost Ivana Tavčarja ter osnove in začetki njegovega delovanja*. Leta 1951 se je kot bibliotekar zaposlil v Narodni in univerzitetni knjižnici in bil v letih 1976–1980 njen ravnatelj, pred tem pa vodja rokopisnega oddelka. Ves čas se je literarnozgodovinsko udejeval, preučeval je obdobje protestantizma in književnost 19. stoletja. Leta 1981 je začel predavati na Katedri za knjižničarstvo Pedagoške fakultete in bil leta 1987 imenovan za prvega predstojnika Oddelka za bibliotekarstvo na Filozofski fakulteti, leta 1991 pa za zaslužnega profesorja.

Dr. Branko Berčič

Na svoji bogati poklicni poti je prejel vrsto priznanj: leta 1966 Priznanje Občine Škofja Loka, leta 1967 Čopovo diplomu Društva bibliotekarjev Slovenije ter Red zaslug za narod s srebrno zvezdo, leta 1970 Prešernovo nagrado Gorenjske. Leta 1974 ga je ponovno nagradila Občina Škofja Loka – z Velikim jubilejnim priznanjem Skupščine občine Škofja Loka ob 1000-letnici loškega ozemlja, sledil je Red dela z zlatim vencem leta 1975. Je tudi dvakratni prejemnik Nagrade Kalanovega sklada Zveze bibliotekarskih društev Slovenije (1987, 1989) in od leta 1991 imetnik Trubarjeve plakete Zveze kulturnih organizacij Slovenije. Leta 2010 ga je predsednik države za njegovo življenjsko delo na področju bibliotekarstva in literarne zgodovine odlikoval z zlatim redom za zasluge.

Seveda pa ne moremo mimo njegovega delovanja v Muzejskem društvu Škofja Loka, kamor se je na povabilo prof. Franceta Planine vključil leta 1950, kot svež diplomant slavistike. Čez tri leta je bil že član odbora, od leta 1952 pa je urejal in pisal v Škofjeloški prosvetni list, ki je izhajal ob uspešnih gledaliških premierah in prinašal tudi zgodovinske prispevke. Leta 1953 so številni avtorji z loškega območja na povabilo revije *Tovariš* pripravili prispevke, ki so jih nato objavili v marčevski *Škofjeloški številki ilustrirane revije Tovariš*. Nezadovoljstvo s samovoljnim krajšanjem in obdelavo prispevkov s strani uredništva revije je bilo veliko, zato se je dr. Berčiču porodila misel o bolj redni periodični publikaciji, ki bi izhajala v Škofji Loki – in leta 1954 jo je uresničil z letnim zbornikom *Loški razgledi*. Skoraj dvajset let jih je z manjšo prekinitvijo tudi urejal. Ves čas je zanje pripravljaj kulturnozgodovinske prispevke, v literarnem delu pa predstavljal manj znane in pozabljene literarne rojake. Kljub zahtevni službi je neumorno deloval tudi v Muzejskem društvu, od leta 1961 do 1970 je bil tajnik, od 1979 do 1983 pa njegov predsednik. Odborniki se ga spominjajo kot umirjenega, konstruktivnega in tolerantnega sodelavca. Leta 1997 je postal častni član Muzejskega društva Škofja Loka. Leta 2002 je v zbirki Doneski izšla njegova knjiga *Domoznanski spisi*, ki je izbor njegovih domoznanskih prispevkov.

Spominjali se ga bomo kot velikega strokovnjaka, ki je organiziral visokošolski študij bibliotekarstva v Sloveniji ter pustil sledi v Narodni in univerzitetni knjižnici. Spominjali se ga bomo kot ustanovitelja Loških razgledov, ki že 60 let neprekinjeno prinašajo poljudnoznanstvene prispevke. Predvsem pa nam bo ostal v spominu kot topel človek, ki je vedno znal najti prijazno besedo. In konec koncev, to šteje največ.

Helena Janežič

Pogrebni nagovor slovenskih knjižničarjev

Dragi Branko, spoštovani profesor!

Pred sedmimi leti smo nazdravili tvojim 80. letom in hkrati 20-letnici Oddelka za bibliotekarstvo na Filozofski fakulteti, ki si ga ti ustanovil in s katerim si slovenskemu bibliotekarstvu omogočil univerzitetno izobraževanje, s tem pa

razvoj raziskovalne in strokovne dejavnosti. Zaželeli smo ti takrat še mnogo zdravih in ustvarjalnih let. Žal je bera teh let skopa. Še si dočakal svoj osebni praznik, potem pa se je knjiga tvojega življenja zaprla. Navidez tiho, a vendar je bilo to slišati v sleherni slovenski knjižnici.

Ljudje se vsi rodimo enako nebolgli in vsi bolj ali manj nebolgli tudi umremo. Med rojstvom in smrtjo pa pišemo knjigo svojega življenja. Pri nekaterih je ta knjiga drobna, pri drugih obsežna. Zelo redki pa ustvarijo s svojim življenjem ne le eno knjigo, ampak celo knjižnico. Tvoje življenje, Branko, je bila knjiga in je bila knjižnica. Kot bibliotekar bi jo morda klasificiral na več oddelkov ter posamezna dela katalogiziral ne po kataloških pravilih tvojega kolega iz NUK-a, tudi ne po mednarodnih standardih, ampak po etičnih imperativih vesti in odgovornosti. To šteje, to edino zares šteje, bi rekel tvoj kolega Bruno Hartman.

V imenu knjižničarjev se poslavljam od tebe, Branko. Naj bo to slovo predvsem zahvala v imenu 900 diplomantov, 92 magistrov in 27 doktorjev bibliotekarstva, ki so doštudirali na Oddelku za bibliotekarstvo. Da, to, kar si sejal takrat leta 1987, 60 let si takrat praznoval, to je obrodilo obilen sad. Iz tega je nastalo diplom, magisterijev in disertacij za lepo knjižnico. Nisi samo predaval osnove bibliotekarstva, marveč si tudi gradil njegove temelje.

Tudi Narodni in univerzitetni knjižnici si utrjeval temelje. Bolj kot fizične tiste strokovne, razvojne. Znal si povezati preteklost s sedanostjo in dejavnost usmeriti v razvoj, v prihodnost. Vodil si rokopisni oddelek, ki ti je odpiral pogled v preteklost. Pogled v prihodnost pa si usmerjal kot vodja raziskovalnega centra v NUK ter se nato v letih od 1976 do 1980 kot ravnatelj NUK posvečal reševanju takratnih, se pravi, problemov sedanosti v NUK in slovenskem knjižničarstvu.

Že v visokošolskih letih si se ukvarjal s publicističnim in pozneje z znanstvenim delovanjem na področju slovenske literarne zgodovine. Svoja raziskovanja si posvetil predvsem starejši slovenski literaturi, pisatelju Ivanu Tavčarju in nekaterim drugim literarnim osebnostim ter dogajanju v 19. stoletju, predstavljanju knjižnih in literarnih dragocenosti Narodne in univerzitetne knjižnice ter kulturnozgodovinsko pomembnim rojakom škofjeloškega območja. Poleg tega si se strokovno in raziskovalno poglobljal v problematiko bibliotekarske stroke in knjižničarske službe na Slovenskem.

Pripravil si študijska gradiva o razvojnih in organizacijskih osnovah knjižničarstva, negi in zaščiti knjižničnega gradiva in zgodovinskem razvoju knjige, knjižničarstva in knjigarstva ter obdelal poglavja o razvoju in organiziranosti knjižničarstva za prvi sodobni slovenski učbenik (priročnik) o osnovah knjižničarstva. Objavljene strokovne razprave, članki in predavanja obravnavajo problematiko razvoja knjižnic v Sloveniji, organiziranje slovenskega knjižničarstva in virov za njegovo preučevanje, uveljavljanje bibliotekarske stroke na Slovenskem, razvoja in sodobnega delovanja Narodne in univerzitetne knjižnice, inkunabul in srednjeveških rokopisnih knjig na Slovenskem, uveljavljanja tiskane knjige ter tiskarstva na Slovenskem, slovenskih tiskov 16. stoletja, razvoja knjižničarstva infor-

macijskega sistema v Sloveniji, stanja knjižničarstva v Sloveniji, visokošolskega študija bibliotekarstva po svetu, v Jugoslaviji in Sloveniji ter programiranja in organiziranja raziskovalnega dela na področju bibliotekarstva v Sloveniji.

Organiziranje visokošolskega študija bibliotekarstva na Filozofski fakulteti je bilo ves čas tvoja prednostna naloga. Ko je bil leta 1987 ustanovljen Oddelek za bibliotekarstvo, si postal tudi njegov prvi predstojnik.

Dolga leta si bil tudi član Bibliotekarske terminološke komisije, zavedajoč se, kako potrebna je standardizirana terminologija za jasno sporazumevanje v stroki in znanstvenem delu.

Upokožil si se kot redni univerzitetni profesor bibliotekarstva, z nazivom zaslužni profesor. Leta 2010 te je predsednik Republike Slovenije odlikoval z zlatim redom za zasluge za življenjsko delo na področju bibliotekarstva in literarne zgodovine.

Samostojno si uredil oziroma sodeloval pri urejanju in izdajanju splošnih kulturnih, domoznanskih, literarnozgodovinskih, bibliotekarskih in enciklopedičnih, monografskih oziroma serijskih publikacij doma in v tujini. Dolga leta si bil urednik zbornika *Loški razgledi*.

Bibliografija dr. Berčiča obsega več kot 300 enot samostojnih publikacij, razprav, člankov, ocen, poročil in elaboratov, od tega dve tretjini s področja knjižničarstva, knjigarstva in tiskarstva.

Organizacijsko si deloval na kulturnem, izobraževalnem in muzejskem področju v Škofji Loki, zlasti pa na področju knjižničarstva v okviru Društva bibliotekarjev Slovenije, Zveze društev bibliotekarjev Jugoslavije in Skupnosti jugoslovanskih nacionalnih knjižnic, pri njihovem organizacijskem vodenju, na strokovnih zborovanjih in kongresih, jugoslovanskih in mednarodnih strokovnih bibliotekarskih simpozijih kot tudi letnih strokovnih zborovanjih in kongresih Mednarodne federacije knjižničarskih organizacij in inštitucij (IFLA).

Številna dela, ki jih dr. Berčič napisal o bibliotekarstvu, ga kvalificirajo kot enega najtehtnejših strokovnjakov s tega področja v Sloveniji. Raznovrstnost naslovov v njegovi bibliografiji nadvse nazorno priča o njegovem aktivnem sodelovanju pri vseh aktualnih dogajanjih bibliotekarske stroke v Sloveniji. Posebno pomembna so njegova dela iz zgodovine knjižnic in knjižničarstva v Sloveniji ter o zgodovini tiskarstva. Prav s tega področja je Berčičevo najobsežnejše in izredno temeljito delo – knjiga z naslovom *Tiskarstvo na Slovenskem* (Ljubljana, 1968). V okviru knjižničarskega dela je napisal izjemno pomembno publikacijo *Katalog rokopisov Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani*. Bil je urednik osrednjega knjižničarskega časopisa v Sloveniji »*Knjižnica*« (1959–1968) ter publikacije *Zbornik Narodne in univerzitetne knjižnice* (1978, 1984).

Dve tvoji osnovni zanimanji: literarna zgodovina in bibliotekarstvo se v tvojem snovanju neprestano prepletata. Zlasti k zgodovini starejše slovenske literature (protestantizem, Tavčar, Gregorčič, Jurčič in drugi) si pomembno prispeval.

Svoja glavna dognanja, rezultate raziskav in izkušnje s področja bibliotekarstva si strnil v publikaciji *O knjigah in knjižničarstvu* : razvojne študije in analize,

(BiblioThecaria, 8. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, 2000, 244 str.). Oddelek se ti je s tem vsaj skromno oddolžil za tvoje delo pri snovanju in organiziranju bibliotekarskega študija.

Vse tvoje delo: znanstveno, strokovno, organizacijsko in pedagoško zaznamujeta pristen in topel človeški odnos ter globok občutek pripadnosti bibliotekarstvu. S svojim delom si Oddelku za bibliotekarstvo ob njegovi ustanovitvi začrtal način nadaljnjega dela in vizijo razvoja. To pa je predvsem demokratična odprtost za novo, spoštovanje tradicije in stališč sogovornikov ter sodelavcev, povezovanje različnih idej, strpnost ter zlasti nesebična zavzetost za razvoj oddelka in bibliotekarstva. Dejansko si že dolgo pred sprejemom Etičnega kodeksa slovenskih knjižničarjev izpolnjeval vsa njegova načela, zavedajoč se odgovornosti do družbe, stroke in do vsakega posameznika. Zato ti je bilo tuje vsakršno izključevanje. Sporočilo tvojega dela na oddelku bi lahko strnili v dve načeli:

- povezovanje in sodelovanje sta temelj uspešnega znanstvenega in pedagoškega dela,
- učitelji smo za študente in zaradi njih.

In ko se ljudje čez leta spomnijo pokojnika, ostane nepreklicno samo eno: ampak bil je dober človek. Ko mine sedem let in ko preteče še naslednjih sedem let in ko ljudje pozabijo na funkcije, na ugledne položaje, ki jih je pokojni imel, in tudi na tisto, kar je velikega naredil, bodo še vedno rekli: ampak bil je dober človek. Da, Branko, to ostane.

dr. Jože Urbanija